

poslance! Češki poslanci nič ne marajo za to, če jim ustavaki mandate vzamejo in se zaporedoma nove volitve razpisujejo, ker se zanašati smejo na previdne, dobro podučene volilce, ki volijo vsikdar možé, ktere jim državno-pravna stranka nasvetuje. „Mladi“ sicer tudi tam rogovilijo ter hočejo svojo pogačo imeti; pa poštenja še vendar toliko imajo, da nočejo v državni zbor stopiti in državnih pravic českega kraljestva izdati.

Kako se pa po Slovenskem volilci podučujejo? Ko še ni bilo razpora med „starimi“ in „mladimi“, osnovalo se je bilo v Mariboru „politično društvo“, predsednik je bil pokojni Tomšič, ki je dobro vedel, da se brez delalnih polit. društev z našimi ljudmi ničesar opraviti ne da. A društvo — skoro izključljivo v posvetnih rokah — še glavnega zbora doživelo ni. „Narodnjaki“ niso hoteli nič storiti. Osnovali smo potem v vzajemnosti z duhovniki „kat. politično društvo“, in zopet je Tomšič na vse kriplje delal, da „narodnjake“ k delavnosti spravi. Nekteri so krepko začeli, društvo je najlepšega sadu obetalo; pa večina tako zvanih „narodnjakov“ je ves čas lepo od strani gledala, nekteri so društvenike iz narodnega tabora zasmehovali, hujskali in k odpadu zapeljevali; mladoslovensko glasilo, ki je po Tomšičevi smrti v prav nesrečne roke prišlo, je storilo vse, da so „kat. politična društva“ prav bav-bav postala podštantani „posvetni inteligenciji“.

Razun mariborskega bilo je samo na slov. Štajerskem kakih 9 kat. političnih društev, pri katerih pa ne eden hvalisanih „narodnjakov“ pomagati ni hotel, ker so se bali nemčurskega zbadanja, češ, da so pri „klerikalnem“ društvu, ko vendar ves svet in najbolj politična gospôska ve, da je v teh društvih šlo za narodno politiko, se ve da za tako, ki se proti kat. cerkvi ne štuli. — Duhovniki, zapuščeni od vseh, zgubili so pogum, in tako imamo zdaj namesto kakih 11 le še 3 politična društva, ki hvalevredno delajo in bodo gotovo tudi v prihodnje: v Konjicah, v Slovengradcu in pri sv. Lovrencu v slov. goricah. In pri teh ne najdete ne enega tistih čudnih „narodnjakov“, ki se ponajajo kot zastopniki narodne ideje! — Slovensko ljudstvo bilo bi najboljšé, ko bi pravih voditeljev imelo, značajnih, odločnih mož namreč, ki se ne klanjajo začasnim nemčurskim mogoteem, ne liberalnim šemam, ktere so le zato tako trdoglave, ker jim manjka temeljite izobraženosti; ker pa ljudstvo pravih voditeljev nema ter liberalnim vešam tudi ne zaupa, duhovniki pa od liberalne stranke zapuščeni, na muoge načine žaljeni in zasramovani, nasprotnega vpóra sami zdržati ne morejo in nočejo, je navstalo stanje, pri katerem se ničesar odločnega početi in dognati ne da. In to bo trpelo tako dolgo, dokler se liberalstvo, kakor ob poslednjih volitvah na Kranjskem, po žalostnih skušnjah ne prepriča, da sê strankovanjem zaradi praznih liberalnih fraz le narodnim sovražnikom vodo na mlin napeljava.

Nekoliko črtic iz Ofenheimove pravde.

Nijeden „Gospodarjevih“ bralcev ne sedi med porotniki v tej velikanski pravdi; tudi se ni bati, da bodo te črtice na javno mnenje tje do Dunaja vplivale in s tem nekako segale v sodnijsko razsodbo. Še manj se bomo krivi storili sprevačanja resnice, ampak hočemo nekatere stvari, ki razsvetljujejo vso pravdo, bralcem pred oči postaviti. To omenjamo zaradi tega, ker vse to člen 8. postave od 17. dec. 1862 ostro prepoveduje; častiti bralci si naj toraj svesti bodo, da ne pretiramo nijedne stvari.

Kaj je vsa ta pravda? Ona ima dve poglavni reči v sebi: a) Razmero med vlado in opravičnim svetom železnice iz Levova v Črnovce in dalje; b) Vprašanje zastran goljufige pri tej železnici. Gledé razmere med vlado in opravičnim svetom se ima na dan spraviti, ali je vlada prav imela vodstvo železnice pod sekvester dati. V tem oziru bodo izpovedi izvedencev pokazale, na koliko da so pritožbe državnega pravdnika in trditve sekvestra opravičene ali ne. (Prav sitno za zatožene je, da se je pred nekoliko dni zopet eden železniških mostov podrl!) Kar pa zadeva drugo vprašanje, ki zadeva goljufige pri tem podvzetju, se kaže že zdaj velika spaka v tem, da so matadorji centralistične ali ustavaške stranke preveč svobode pri osnovanju bank uživali, vlada pa ljudem vse premalo na prste gledala. Kakor gljive za dežjem navstajala je banka za banko in vsaka se je v malo dneh potem, ko je od vlade koncesijo dobila, že z milijoni premoženja bahala in kurze svojih akcij višje in višje tirala. Hipotekarna rentna banka n. pr., pri kterej je bil sedanjí minister trgovinstva, dr. Banhans, pred vstopom v ministerstvo opravični svetovalec, izdala je in sicer po posredovanju stareje in bogatejše sestrice, anglo-avstrijske banke na Dunaju, svoje akcije po imenski vrednosti za 92 gld. (namesto 100), vplačalo se je na akcijo samo 40 %, in posestnik akcije se je štulil moža, ki ima pri vsakej akciji 100 gld. vrednosti v rokah. V par dneh so stale akcije že na 112—115 gld., in v borzi so še pri prodaji z rok v roke na vrh dajali po 12—13 gld. od akcije, ker so vedli, da ima banka tudi ministrov med svojimi akcijonarji. Tako je bila vdeležba pri osnovanju bank silno rodovitna posel in čuditi se ni, da so se osnovevalcem tisočine kot „nagrade“ ponujale in rade darovale. Kdo bi pa tisočev v dar ne vzel, če se mu z lepa ponujajo, samo da svoje ime društvu v priporočenje zastavi?

V taci razmerah se pač ne more lahko govoriti o goljufigi dotičnih špekulantov, nevolja je le, da so centralistične vlade pri tem poslu preprizanesljive bile. Dobro se spominjamo, kako da je prvi nesrečni ravnatelj banke „Slovenije“, namreč Treuenstein, obetal ustanoviteljem po 40 akcij za navrzek; opravični svet pod pred-

sedništvom pokojnega dra. Coste je pa z nevoljo podrl vsa to sleparsko mešetarijo ter ni ne ena akcija kteremu ustanovitelju se darovala. In to je storil opravični svet v prvi vrsti zato, da se banki od nobene strani „švindla“ očitati ne bi mogel; iz druge strani pa z ozirom na vlado, ki je slovensko zavarovalnico nekako pisano gledala in bi jo bila še bolj, ko bi se bile akcije tako „delile“, kakor so se po drugod.

Gledé na česke založnice, na mnoge akcijske društva za izdelovanje sladkorja itd., katere je vlada prav ostro nadzorovala in pri najmanjših pomanjkljivostih tudi strahovala, bila je opaznost opr. sveta banke „Slovenije“ jako dobra. Toliko bolj je pa obžalovati, da ni sedanja vlada z enako odločnostjo gledala na druge, veliko bližnje banke. Tako kaže kurs prej omenjene hipotekarne banke, pri ktorej je minister dr. Bauhans v opravičnem svetu bil, pri akcijah — —, kar pomenja velik polom vrednosti. To pa sega do premoženja, katero bi ne smelo nikdar borznim premembam podvrženo biti. Pri banki so se namreč proti zastavnim listom (Pfandbriefe) z dopuščanjem vlade na dobre obresti vlagali denarji vstanov, pod državnim nadzorstvom stojećih naprav, pupilarni, poverenski (fidejkomisarski) in hranilni denarji. Ker je borza kakor vreme, se preminja tudi vrednost borzinih akcij, ki zamore tudi rakom zvižgat iti. In kdo je potem porok za vloženo premoženje ubozih sirot? Daje li ktera banka pupilarno varnost? In vendar so se pravila omenjene banke tako tolmačila!

Tako so se snovale banke za ustavaškimi vladami, in to je treba pred očmi imeti, da se prav umejo izpovedi nekterih prič v Ofenheimovi pravdi. Poslušajmo danas, kako da se je zagovarjal bivši

minister Giskra.

V štiri ure dolgem govoru pojasnoval je vse zatoženca Ofenheima zadevajoče zatožbine točke in sicer tako, da on — dr. Karl Giskra — nobene krivice pri njem ne najde! Da je Ofenheim z drugimi vred 100.000 gld. od podvzetnika Brassey-a dobil in potem pri raznih prilikah zopet tisoče primešetaril, to se Giskri celó po pravici dozdeva kakor tudi prav nič krivega v tem ne vidi, da se je podvzetniku iz vplačanih akcij 1.900.000 gld. „naprej dalo“. Meni — pravi Giskra — je bilo malo mar, kaj da Brassey s temi denarji dela. Pogodil se je za 24 milijonov z društvom; kam da je spravil one „predhodne stroške“, ali jih je razdelil, ali v blato vrgel, ni brigalo nikogar zmed nas opr. svetovalcev.

Veljati ne pusti, da bi bila železna cesta slabo izdelana, češ, da so svetli cesar sami bolj odličnim osebam odlikovanja dati blagovolili. Še le Brestel in dr. Schäffle sta kot ministra, vsak po enkrat, napake pri železnici grajala, dr. Bauhans pa ne, in je vendar železnico pod sekvestra dal! — Od koncesijonarjev je res on (dr.

Giskra) 100.000 gld. „nagrade“ prejel, ker so v to cesar dovolili, in ker je kot opr. svetovalec za svoj trud pravico do tega imel.

Na vprašanje zagovornika dra. Neude, ali se zamore Ofenheimu v krivdo šteti, da je v poročilu do ministerstva rekel, da posodi bankir Richter v Berlinu društvu 5.400.000 gld. po 76%, dejansko pa je le dal 75 1/2 %, odgovori Giskra, da ni to čisto nič napčnega, marveč navada! — Slednjič hvali Giskra Ofenheima, s kterim sta si po prvi ženi v daljni zlahti, kot zvedenca, uradnika in očeta rodovine, protestuje proti temu, ker je državni pravnik zoper njega in druge opravilne svetovalce tdiil, državni pravnik se pa izgovarja, da osebno nobenega svetovalca zbadati ni hotel.

Takošni so bili nazori zastran osnovanja bank za ustavaškimi vladami in v taci h okolščinah — so se vršili poslovi Ofenheima in družih.

Gospodarske stvari.

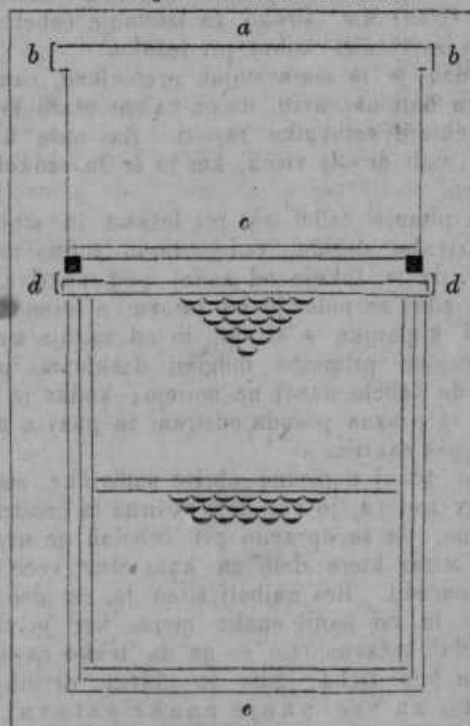
Lembaški paunji ali koši.

VI.

Stojak (Ständer) je po koncu postavljen ležak, ki ima dva, tri ali še več oddelkov ali etaž vloženih s satovniki.

Stojak se da samo od zadnje strani odpreti, kder ima dverce. Prednja stena in postranske stene so 0.040 Mm. debele, pod in pokrov je iz 0.025

D. Stojak s satovnikom vložen.

Merilo 0.010 Mm. = 0.050 Mm.